

Pakiet Europejskiej Polityki Sąsiedztwa – wnioski dla wschodnich partnerów

Rafał Sadowski

Unia Europejska rozpoczęła w 2011 roku proces reformy swojej polityki wobec krajów wschodniego i południowego sąsiedztwa. Głównym bodźcem była zmiana sytuacji w krajach sąsiedzkich po „arabskiej wiosnie”, ale też brak znaczących sukcesów integracji europejskiej w Europie Wschodniej. Zmiany w Europejskiej Polityce Sąsiedztwa (EPS) miały przede wszystkim na celu wprowadzenie nowych mechanizmów zachęt dla państw partnerskich do modernizacji i integracji europejskiej oraz zwiększenie elastyczności instrumentów unijnych (dostosowanie do specyfiki każdego z krajów). Rok później, 15 maja 2012 roku Komisja Europejska i wysoki przedstawiciel ds. polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE opublikowały Pakiet Europejskiej Polityki Sąsiedztwa oceniający stan jej realizacji w ub.r. oraz prezentujący cele i planowane działania do 2013 roku¹.

Analiza rezultatów zmian polityki unijnej w przypadku Europy Wschodniej i Kaukazu Południowego wskazuje, że są one raczej dopasowaniem do zmieniającej się sytuacji politycznej w regionie niż zasadniczą reformą polityki sąsiedztwa. EPS opiera się w dużym stopniu na procedurach biurokratycznych (negocjowanie bilateralnych umów, realizacja programów wsparcia), które jednak mają ograniczony wpływ na zmianę sytuacji w regionie. W tym kontekście zwraca uwagę pogorszenie standardów demokratycznych w niektórych krajach, na co wskazuje sama UE w swoich raportach. Najbardziej dobitny jest przypadek Ukrainy, dotychczasowego lidera integracji europejskiej, gdzie pogorszenie stanu demokracji wzbudziło szereg zastrzeżeń. W sytuacji ograniczonego wpływu obecnych instrumentów unijnych na sytuację w krajach Partnerstwa Wschodniego, a także spadku znaczenia tego regionu w agendzie unijnej (gdzie na plan pierwszy wysuwają się kryzys finansowy, a w przypadku sąsiedztwa region Morza Śródziemnego), polityka UE w wymiarze wschodnim będzie się koncentrować w większym stopniu na współdziałaniu na poziomie technicznym i współpracy sektorowej.

¹ Zbiór wszystkich dokumentów http://ec.europa.eu/world/enp/documents_en.htm

Unia zmienia politykę sąsiedztwa

„Arabska wiosna” w 2011 roku zasadniczo zmieniła sytuację polityczną w krajach południowego sąsiedztwa UE. Obalenie reżimów w Tunezji, Egipcie i Libii, a także m.in. reformy demokratyczne w Maroku czy otwarcie się Algierii na współpracę z Unią, stworzyły nowe uwarunkowania dla polityki unijnej wobec Południa. Z kolei we wschodnim sąsiedztwie z jednej strony uruchomienie inicjatywy Partnerstwa Wschodniego wprowadziło nowe ramy dla integracji europejskiej tego regionu, z drugiej pojawiały się coraz większe zastrzeżenia wobec stanu demokracji w niektórych jego państwach. Jednocześnie UE wyraża coraz większe ambicje do odgrywania istotniejszej roli politycznej na arenie międzynarodowej. Wspomóc to miały zmiany instytucjonalne wprowadzone przez traktat lizboński (m.in. powołanie wysokiej przedstawiciel ds. polityki zagranicznej i Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych). Powyższe wydarzenia zmieniły kontekst dla Europejskiej Polityki Sąsiedztwa (EPS) i stały się bodźcem do przeformatowania jej zasad oraz zmodernizowania jej instrumentów. W 2011 roku UE zapoczątkowała proces zmian, których celem było zwiększenie skuteczności działań. Kluczowymi elementami nowego podejścia, wprowadzonymi w dokumentach strategicznych z 2011 roku, których wdrażanie ocenia teraz przedstawiony Pakiet EPS, są:

1. Zróżnicowane podejście do każdego z państw, uwzględniające uwarunkowania i specyfikę lokalną. W praktyce przekładać się to ma na większą elastyczność unijnych instrumentów oraz dopasowanie oferty unijnej do aspiracji każdego z krajów i realizację działań na poziomie

bilateralnym (m.in. plany działań, negocjacje poszczególnego rodzajów umów). EPS obejmuje państwa odmiennych regionów (Afryka Północna i Europa Wschodnia), które mają różne cele wobec UE (np. Mołdawia jest zainteresowana pogłębioną integracją, podczas gdy Białoruś tylko współpracą handlową bez integracji z UE).

Wprowadzane od 2011 roku zmiany w EPS mają większe znaczenie w przypadku południowego niż wschodniego wymiaru polityki unijnej.

2. Zasada „więcej za więcej” (*more for more*), która zakłada większe unijne wsparcie (w tym finansowe oraz szerszy dostęp do unijnych programów i agend) w zamian za postępy w integracji europejskiej i wdrażaniu reform. Założeniem jest wprowadzenie bardziej efektywnego mechanizmu zachęt (uatrakcyjnienie i skonkretyzowanie oferty unijnej), ale też sankcji.

3. Wzmocnienie współpracy ze społeczeństwem obywatelskim. W tym celu powołano nowe instrumenty: Civil Society Facility (CSF) i European Endowment for Democracy (EED). Większe zaangażowanie się UE we wspieranie społeczeństwa obywatelskiego spowodowane było fiaskiem polityki unijnej wobec Południa, która przed rewolucjami w Afryce przedkładała zapewnienie stabilności w regionie poprzez współpracę z tamtejszymi reżimami nad wspieranie rozwoju demokracji. W przypadku Europy Wschodniej organizacje społeczne są najbardziej zainteresowane zbliżeniem z UE i wyrastają na głównych partnerów dla Unii (np. na Białorusi).

Nowe założenia EPS miały zarazem poprawić wizerunek instytucji unijnych nadszarpnięty wskutek rewolucji w południowym sąsiedztwie, które zakwestionowały ich podejście wobec regionu, a także z powodu braku sukcesów we wschodnim sąsiedztwie.

Wprowadzane od 2011 roku zmiany mają większe znaczenie w przypadku południowego niż wschodniego wymiaru polityki unijnej. Konsekwencje wydarzeń „arabskiej wiosny” dla interesów unijnych i zainteresowanie UE regionem śródziemnomorskim² wpływają na więk-

² M.in. z uwagi na znaczenie gospodarcze – udział państw południowego sąsiedztwa w obrotach handlowych UE w 2011 roku wyniósł 5,3%, podczas gdy wschodnich 2,2%. Dane za Eurostat.

sze zaangażowanie polityczne Unii w tym regionie niż w krajach wschodniego sąsiedztwa. UE zaczyna stosować wobec Południa niektóre rozwiązania z Partnerstwa Wschodniego, np. pogłębione strefy wolnego handlu (DCFTA). Ustanowiła też nowe instrumenty, takie jak specjalny przedstawiciel dla regionu południowego Morza Śródziemnego czy specjalne grupy zadaniowe (*task force*), składające się z ekspertów z instytucji unijnych, państw członkowskich i instytucji finansowych. Wsparcie finansowe zostało zwiększone w 2011 roku w większym wymiarze niż w przypadku wschodniego sąsiedztwa (zob. Aneks, Tabela 3).

Integracja europejska we wschodnim sąsiedztwie

Przedstawiony 15 maja 2012 roku przez Komisję Europejską i wysoką przedstawiciel ds. polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE Pakiet EPS zawiera dokumenty oceniające stan realizacji tej polityki w ub.r. oraz przedstawia cele i planowane działania do końca 2013 roku³. Zapisy zawarte w Pakiecie nawiązują do głównych założeń wprowadzonych przez dokumenty strategiczne z 2011 roku⁴.

W przypadku wschodniego sąsiedztwa za największe wyzwanie w państwach regionu uznano niedostateczny stan demokracji. Pomimo postępów w integracji i rozwijaniu współpracy na poziomie bilateralnym i wielostronnym, UE odnotowała regres w respektowaniu standardów demokratycznych, praw człowieka i zasad państwa prawa.

W raportach krajowych dotyczących zaawansowania w integracji europejskiej KE najlepiej oceniła **Mołdawię** spośród wschodnich sąsiadów. Kraj ten osiągnął duży postęp w negocjacjach umów bilateralnych (umowy stowarzyszeniowej i o pogłębionym handlu oraz w implementacji liberalizacji wizowej), a także we wdrażaniu unijnego planu działań i reform. Pozytywnie oceniono też kroki podjęte przez Kiszyniów na rzecz uregulowania konfliktu w Naddniestrzu. Kluczowymi wyzwaniami pozostaje wdrażanie reform strukturalnych (sądownictwa, policji i sił bezpieczeństwa, administracji publicznej), zwalczanie korupcji i przyspieszenie prywatyzacji.

Pomimo postępów w integracji i rozwijaniu współpracy na poziomie bilateralnym i wielostronnym, UE odnotowała regres w respektowaniu standardów demokratycznych, praw człowieka i zasad państwa prawa we wschodnim sąsiedztwie.

Na negatywną ocenę **Ukrainy**, pomimo jej największego zaawansowania w procesie integracji z UE (jako jedyna zakończyła negocjacje umów stowarzyszeniowych i o pogłębionym handlu), w dużym stopniu wpłynęło skazanie na karę pozbawienia wolności Julii Tymoszenko i innych liderów opozycji, co zostało uznane za motywowane politycznie. Stało się to przyczyną zawieszenia przez UE procedury podpi-

sania wynegocjowanej umowy stowarzyszeniowej. Skrytykowano również wysoki poziom korupcji, a także brak postępów we wdrażaniu reform strukturalnych, implementacji agendy stowarzyszeniowej i zobowiązań w ramach Wspólnoty Energetycznej.

Komisja przedstawiła generalnie pozytywną ocenę realizacji planów działań **Gruzji** i podkreśliła postępy w negocjacjach umów bilateralnych (otwarcie negocjacji DCFTA, planowane wkrótce otwarcie dialogu wizowego, który ma określić warunki dla zniesienia wiz do UE), poprawę w zwalczaniu korupcji i wdrażaniu reform. Zwrócono jednak uwagę na wątpliwości wobec demokratyczności procesu wyborczego, dominacji władz wykonawczych w systemie politycznym oraz ograniczeń wolności mediów. Wskazano na konieczność kontynuowania reformy systemu sprawiedliwości oraz poprawę prawa pracy. Jednocześnie UE zdecydowanie poparła integralność terytorialną Gruzji.

Generalnie przedstawiono pozytywną ocenę postępów w integracji europejskiej **Armenii** (negocjacje umowy stowarzyszeniowej, zgoda KE na rozpoczęcie negocjacji DCFTA) oraz

³ Zbiór wszystkich dokumentów http://ec.europa.eu/world/enp/documents_en.htm

⁴ Komunikat Komisji Europejskiej i wysokiej przedstawiciel: A new response to a changing Neighbourhood, COM(2011) 303, 25.05.2011, http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/com_11_303_en.pdf
Deklaracja Szczytu Partnerstwa Wschodniego w Warszawie, 14983/11, 30.09.2011, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ec/124843.pdf
Komunikat Komisji Europejskiej i wysokiej przedstawiciel: A Partnership For Democracy And Shared Prosperity With The Southern Mediterranean, COM(2011) 200 final, 08.03.2011, http://eeas.europa.eu/euromed/docs/com2011_200_en.pdf

wdrażanych przez władze reform gospodarczych. Zastrzeżenia dotyczą stanu wolności mediów i religii oraz wysokiego poziomu korupcji i słabości systemu sprawiedliwości, a także konieczności wdrożenia strategii ochrony praw człowieka. UE domaga się też zamknięcia elektrowni atomowej w Medzamor.

Bardzo ważnym problemem zarówno dla Armenii, jak i sąsiadującego Azerbejdżanu jest konflikt o Górski Karabach. KE zauważyła pat w negocjacjach pomiędzy tymi państwami i wyraziła zaniepokojenie wzrastającą liczbą incydentów granicznych.

Azerbejdżan nie osiągnął wyraźnych postępów w negocjacji umów stowarzyszeniowych oraz realizacji planów działań i pozostaje obok Białorusi najmniej zaangażowanym w integrację europejską państwem PW. Pozytywnie oceniono jedynie pogłębianie współpracy energetycznej

i realizację projektu Południowego Korytarza Gazowego, który jest głównym obszarem współpracy obu stron. Krytykę UE wobec Azerbejdżanu powoduje nieprzestrzeganie praw człowieka, brak demokratycznych wyborów i wolności zgromadzeń, brak niezależności systemu sprawiedliwości, poprawy w zwalczaniu korupcji, przejrzystości finansów publicznych, a także niekorzystny klimat inwestycyjny.

Przyjęcie nowych zasad i korekta instrumentów polityki sąsiedztwa są krokiem w dobrym kierunku. Problem polega jednak na tym, że są one niedostateczne w stosunku do wyzwań oraz wprowadzane zbyt wolno wobec zmieniającej się sytuacji w regionie.

Najmniej rozwinięte relacje UE ma z **Białorusią**, która uczestniczy w ograniczonym zakresie w EPS, co sprowadza się tylko do wymiaru wielostronnego PW. W odróżnieniu od pozostałych pięciu państw Partnerstwa UE nie podpisała z Białorusią planu działań ani nie rozpoczęła negocjacji umowy stowarzyszeniowej. Władze białoruskie nie są zainteresowane integracją europejską, m.in. odrzuciły propozycję UE rozpoczęcia negocjacji umowy o ułatwieniach wizowych i readmisji. Unijny komunikat koncentruje się na krytyce znacznego pogorszenia stanu praw człowieka i przestrzegania zasad demokratycznych na Białorusi. Z tego powodu UE wprowadziła sankcje wizowe i zamrożenie kont bankowych wobec 243 osób odpowiedzialnych za prześladowania, zamroziła środki 32 spółek wspierających reżim, wprowadziła embargo na sprzedaż broni i narzędzi represji, zablokowała środki pomocowe w ramach wsparcia makroekonomicznego oraz z Europejskiego Banku Inwestycyjnego i EBOR, a także znacznie ograniczyła wsparcie finansowe. Działania unijne nakierowane są na wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego i opozycji politycznej, na co przeznaczono ponad 20 mln euro w 2011 roku.

Bariery dla realizacji polityki sąsiedztwa

Przyjęcie nowych zasad i korekta instrumentów polityki sąsiedztwa są krokiem w dobrym kierunku i zapewne przyczynią się do zwiększenia efektywności działań unijnych. Problem polega jednak na tym, że są one niedostateczne w stosunku do wyzwań oraz wprowadzane zbyt wolno wobec dynamicznie zmieniającej się sytuacji. W efekcie wpływ podjętych działań UE na sytuację w sąsiedztwie jest ograniczony. Świadczy o tym brak zmian oczekiwanych przez Unię w krajach partnerskich – nie odniosły one znaczących sukcesów w modernizacji (poza, do pewnego stopnia, Gruzją), widoczna jest także słabość demokracji i państwa prawa w ich systemach politycznych (zob. Aneks, Tabela 4).

- Szereg działań podejmowanych przez UE w 2011 roku koncentrowało się na usprawnieniu własnych instrumentów realizacji polityki wobec sąsiadów, co zmniejszało potencjał podejmowania bezpośredniej aktywności w sąsiedztwie. Z tego powodu działania te w dużym stopniu miały charakter biurokratyczno-administracyjny, a w mniejszym

stopniu wymiar polityczny. O słałości tego drugiego decyduje brak jasnego określenia długoterminowych celów polityki (np. czy istnieje możliwość przyznania perspektywy członkostwa, czy chodzi tylko o integrację gospodarczą, czy też politykę mającą ułatwić współpracę bezpośrednich sąsiadów).

- UE w dużym stopniu koncentruje się na długotrwałych działaniach o charakterze biurokratycznym i technicznym (tj. procesie negocjacji kolejnych umów, organizacji spotkań, realizacji projektów). Jednak dotychczas nie doprowadziły one do jakościowej zmiany w relacjach dwustronnych i wymiernych efektów integracji europejskiej (np. podpisanie umów stowarzyszeniowych, wprowadzenia strefy wolnego handlu, zniesienia wiz). Cały czas podstawą prawną stosunków UE z państwami wschodniego sąsiedztwa są umowy o partnerstwie i współpracy podpisane w 1998 i 1999 roku, a na poziomie operacyjnym realizacja planów działań (od 2005/2006 roku; Ukraina od 2009 roku wdraża agendę stowarzyszeniową).
- Widoczna jest tendencja w UE do przeciągania biurokratycznych procedur i brak woli politycznej do podejmowania wiążących decyzji prowadzących do pogłębionej integracji. Przykładem są negocjacje planu działań na rzecz liberalizacji wizowej, które prowadzą

EPS będzie koncentrować się na współpracy w wybranych obszarach na poziomie technicznym i sektorowym, którymi UE i poszczególne państwa partnerskie są zainteresowane.

obecnie Ukraina i Mołdawia. Wypełnienie wszystkich warunków UE nie oznacza zniesienia wiz, co będzie zależeć ostatecznie od politycznej decyzji państw członkowskich. Brak pewności osiągnięcia korzyści osłabia zaangażowanie partnerów w realizację reform.

- W istocie zmiany w EPS zapoczątkowane w 2011 roku i kontynuowane w Pakiecie EPS w 2012 roku oznaczają raczej korektę stosowanych instrumentów i zmianę retoryki niż istotną jakościową zmianę polityki. Nadal kluczową rolę pochtaniającą najwięcej środków i zaangażowania odgrywa wymiar bilateralny realizowany na poziomie rządowo-administracyjnym, który koncentruje się na negocjacjach umów i współpracy na poziomie technicznym. W rzeczywistości ograniczone będzie do 2014 roku stosowanie zasady „więcej za więcej”, ponieważ znaczna część środków finansowych przyznawanych każdemu z sąsiadów jest określona z góry, a dodatkowa pula przeznaczona dla państw, które osiągną znaczne sukcesy, jest stosunkowo niewielka (670 mln euro dla całego sąsiedztwa do 2013 roku w ramach instrumentów SPRING i EaPIC). Także instrumenty dla wsparcia społeczeństwa obywatelskiego nie są duże (26 mln euro rocznie w ramach CSF dla całego sąsiedztwa, z tego 12 mln euro zagwarantowano dla Południa; nie rozpoczął jeszcze działania EED). Od 2011 roku UE coraz silniej akcentuje zwiększenie swojego zaangażowania w ramach EPS w uregulowanie konfliktów regionalnych we wschodnim sąsiedztwie. Jednak zapisy w pakiecie EPS w kwestii konfliktów w Naddniestrzu i na Kaukazie Południowym nie zawierają nowych propozycji konkretnych działań. Z uwagi na brak skutecznych instrumentów i małe znaczenie polityczne Unii widoczna jest jej słałość w oddziaływaniu na sytuację w tym regionie.
- Należy zwrócić uwagę na ograniczoną rolę Komisji, której działania w dużym stopniu uzależnione są od impulsu politycznego ze strony państw członkowskich. W obecnej sytuacji wewnętrznej w UE (m.in. kryzys strefy euro, reforma procesu decyzyjnego w UE) brak jest zainteresowania większości państw członkowskich zwiększeniem zaangażowania politycznego w Europie Wschodniej. W związku z tym EPS będzie koncentrować się na współpracy w wybranych obszarach na poziomie technicznym i sektorowym, którymi UE i poszczególne państwa partnerskie są zainteresowane.

ANEKS

Tabela 1. Stan negocjacji umów stowarzyszeniowych z państwami Partnerstwa Wschodniego⁵

	Umowa Stowarzyszeniowa (AA) ⁶	Umowa o pogłębionej strefie wolnego handlu (DCFTA)	Perspektywy negocjacji i implementacji AA ⁷
Armenia	negocjacje rozpoczęto w lipcu 2010 odbyło się 7 spotkań plenarnych zamknięto większość rozdziałów dot. części CFSP, JFS, polityki sektorowej (21 z 28 rozdziałów)	KE podjęła decyzję o rozpoczęciu negocjacji w lutym 2012	do jesieni 2013 osiągnięcie stanu bardzo zaawansowanego lub zakończenie negocjacji AA i DCFTA uzgodnienie Agendy Stowarzyszeniowej w 2013 ⁸
Azerbejdżan	negocjacje rozpoczęto w lipcu 2010 odbyło się 5 spotkań plenarnych postępy w negocjacjach części JFS, handlu i polityki sektorowej (zamknięto 13 z 28 rozdziałów) problemy w negocjacjach części CFSP	nie jest członkiem WTO nie osiągnął postępow w negocjacjach członkostwa w WTO w 2011 (nie odbyło się żadne spotkanie WTO Working Party)	do jesieni 2013 osiągnięcie stanu bardzo zaawansowanego lub zakończenie negocjacji AA osiągnięcie postępu w negocjacjach WTO uzgodnienie Agendy Stowarzyszeniowej w 2013
Białoruś	-	nie jest członkiem WTO	-
Mołdawia	negocjacje rozpoczęto w styczniu 2010 odbyło się 8 spotkań plenarnych	KE podjęła decyzję o rozpoczęciu negocjacji w grudniu 2011 negocjacje rozpoczęły się w lutym 2012	do jesieni 2013 osiągnięcie stanu bardzo zaawansowanego lub zakończenie negocjacji AA i DCFTA uzgodnienie Agendy Stowarzyszeniowej w 2013
Gruzja	negocjacje rozpoczęto w lipcu 2010 odbyło się 7 spotkań plenarnych zamknięto większość rozdziałów dot. części CFSP, JFS, polityki sektorowej (20 z 28 rozdziałów)	KE podjęła decyzję o rozpoczęciu negocjacji w grudniu 2011 negocjacje rozpoczęły się w lutym 2012	do jesieni 2013 osiągnięcie stanu bardzo zaawansowanego lub zakończenie negocjacji AA i DCFTA uzgodnienie Agendy Stowarzyszeniowej w 2013
Ukraina	negocjacje rozpoczęto w marcu 2007 negocjacje zakończono w grudniu 2011 (po 21 rundach) umowa parafowana 30.03.2012	negocjacje rozpoczęto w lutym 2008 negocjacje zakończono w grudniu 2011 (po 18 rundach) parafowano pierwszą i ostatnią stronę dokumentu 30.03.2012	podpisanie AA uzależnione od przestrzegania praw człowieka i zasad prawa nie określono żadnych dat UE uzależnia swą decyzję od przebiegu wyborów parlamentarnych na Ukrainie w październiku 2012

⁵ Stan na koniec 2011 roku.

⁶ Umowa Stowarzyszeniowa składa się z czterech części: 1) dialog polityczny, polityka zagraniczna i bezpieczeństwa (CFSP); 2) sprawiedliwość, wolność i bezpieczeństwo (JFS); 3) współpraca gospodarcza i sektorowa. Czwartą częścią jest negocjowana oddzielnie umowa o pogłębionej strefie wolnego handlu DCFTA (warunkiem wstępnym jest członkostwo w WTO). [Informacje na podstawie "Implementation of the European Neighbourhood Policy in 2011 – Regional Report: Eastern Partnership", SWD(2012) 112, Bruksela 15.5.2012]

⁷ Na podstawie "Eastern Partnership: A Roadmap to the autumn 2013 Summit", JOIN(2012)13, Bruksela 15.5.2012.

⁸ Agenda Stowarzyszeniowa jest instrumentem przygotowującym i mającym ułatwić wdrożenie zapisów umów stowarzyszeniowych, zastępuje plany działań.

Tabela 2. Stan negocjacji umów dotyczących liberalizacji i ułatwień wizowych z państwami Partnerstwa Wschodniego⁹

	Umowa o ułatwieniach wizowych i readmisji	Dialog wizowy	Plan Działań Liberalizacji Wizowej	Partnerstwa na rzecz mobilności
Armenia	negocjacje rozpoczęto w marcu 2012, możliwe zakończenie do 2013	--	--	podpisano w październiku 2011
Azerbejdżan	negocjacje rozpoczęto w marcu 2012, możliwe zakończenie do 2013	--	--	--
Białoruś	KE w czerwcu 2011 złożyła propozycję rozpoczęcia, na którą Białoruś nie odpowiedziała	--	--	--
Gruzja	weszła w życie w marcu 2011	rozpocznie się w 2012	--	podpisano w listopadzie 2009
Mołdawia	weszła w życie w styczniu 2008	rozpoczęto w czerwcu 2010	przedstawiono w styczniu 2011 MD jest bardzo zaawansowana w realizacji 1 fazy	podpisano w czerwcu 2008
Ukraina	weszła w życie w styczniu 2008	rozpoczęto w październiku 2008	przedstawiono w listopadzie 2010 UA jest zaawansowana w realizacji 1 fazy	--

Tabela 3. Nowe alokacje finansowe uruchomione przez UE dla sąsiedztwa w 2011 roku (w EUR)¹⁰

Wschodnie sąsiedztwo		Południowe sąsiedztwo	
koperta	suma	koperta	suma
Partnerstwo Wschodnie	--	Partnerstwo na rzecz demokracji i wspólnego dobrobytu	646 mln (przekierowane z istniejących funduszy)
EaPIC (Eastern Partnership Integration and Cooperation Programme)	130 mln	SPRING	540 mln
zwiększenie mandatu Europejskiego Banku Inwestycyjnego dla wschodniego sąsiedztwa (wraz z Rosją)	150 mln	zwiększenie mandatu Europejskiego Banku Inwestycyjnego dla południowego sąsiedztwa	1 mld
EBOR	--	EBOR nowa linia dla południowego sąsiedztwa	100 mln
NIF – alokacje na koniec 2011	174 mln (pozwalające zrealizować projekty na sumę 4,2 mld)	NIF – alokacje na koniec 2011	226 mln (pozwalające zrealizować projekty na sumę 9,4 mld)
Civil Society Facility	brak specjalnej koperty dla wschodniego sąsiedztwa	Civil Society Facility	z łącznej sumy 26 mln rocznie (w 2011-2013) 12 mln przeznaczono dla południowego sąsiedztwa

⁹ Stan na maj 2012 roku.

¹⁰ Na podstawie dokumentów:

“Delivering on a new European Neighbourhood Policy”, JOIN(2012) 14, Bruksela 15.5.2012

“Partnership for Democracy and Shared Prosperity: Report on activities in 2011 and Roadmap for future action”, SWD(2012) 121, Bruksela 15.5.2012

“Implementation of the European Neighbourhood Policy in 2011 – Regional Report: Eastern Partnership”, SWD(2012) 112, Bruksela 15.5.2012.

Tabela 4. Stan demokracji i wolności w krajach sąsiedztwa UE

PAŃSTWO	DEMOKRACJA indeks demokracji			KORUPCJA indeks percepcji korupcji (CPI)			ROZWÓJ indeks rozwoju społecznego (HDI)			WOLNOŚCI Freedom in the World			
	<i>Economist Intelligence Unit</i> ¹¹ (1 najgorzej – 10 najlepiej) wskaźnik / miejsce			<i>Transparency International</i> ¹² (1 najgorzej – 10 najlepiej) wskaźnik / miejsce			<i>UNDP</i> ¹³ (0.000 najgorzej – 1 najlepiej) wskaźnik / miejsce			<i>Freedom House</i> ¹⁴ (1 najlepiej – 7 najgorzej) wskaźnik			
ROK	2008	2010	2011	2007	2010	2011	2005	2010	2011	2007	2010	2011	2012
Armenia	4,09 / 113	4,09 / 109	4,09 / 111	3,0 / 99	2,6 / 123	2,6 / 129	0,755 / 83	0,695 / 76	0,716 / 86	4,5	5,0	5,0	5,0
Azerbejdżan	3,19 / 135	3,15 / 135	3,15 / 140	2,1 / 150	2,4 / 134	2,4 / 143	0,746 / 98	0,713 / 67	0,700 / 91	5,5	5,5	5,5	5,5
Białoruś	3,34 / 132	3,34 / 130	3,16 / 139	2,1 / 150	2,5 / 127	2,4 / 143	0,804 / 64	0,732 / 61	0,756 / 65	6,5	6,5	6,5	6,5
Gruzja	4,62 / 104	4,59 / 103	4,74 / 102	3,4 / 79	3,8 / 68	4,1 / 64	0,754 / 96	0,698 / 74	0,733 / 75	3,0	4,0	3,5	3,5
Mołdawia	6,50 / 62	6,33 / 65	6,33 / 64	2,8 / 111	2,9 / 105	2,9 / 112	0,708 / 111	0,623 / 99	0,649 / 111	3,5	3,5	3,0	3,0
Ukraina	6,94 / 53	6,30 / 67	5,94 / 79	2,7 / 118	2,4 / 134	2,3 / 152	0,788 / 76	0,710 / 69	0,729 / 76	2,5	2,5	3,0	3,5
Algieria	3,32 / 133	3,44 / 125	3,44 / 130	3,0 / 99	2,9 / 105	2,9 / 112	0,733 / 104	0,677 / 84	0,698 / 96	5,5	5,5	5,5	5,5
Egipt	3,89 / 119	3,07 / 138	3,95 / 115	2,9 / 105	3,1 / 98	2,9 / 112	0,708 / 112	0,620 / 101	0,644 / 113	5,5	5,5	5,5	5,5
Izrael	7,48 / 38	7,48 / 37	7,53 / 36	6,1 / 30	6,1 / 30	5,8 / 36	0,932 / 23	0,872 / 15	0,888 / 17	1,5	1,5	1,5	1,5
Jordania	3,93 / 117	3,74 / 117	3,89 / 118	4,7 / 53	4,7 / 50	4,5 / 56	0,773 / 86	0,681 / 82	0,698 / 95	4,5	5,5	5,5	5,5
Liban	5,62 / 89	5,82 / 86	5,32 / 94	3,0 / 99	2,5 / 127	2,5 / 134	0,772 / 88	--	0,739 / 71	4,5	4,0	4,0	4,5
Libia	2,00 / 159	1,94 / 158	3,55 / 125	2,5 / 131	2,2 / 146	2 / 168	0,818 / 56	0,755 / 53	0,760 / 64	7,0	7,0	7,0	6,5
Maroko	3,88 / 120	3,79 / 116	3,89 / 119	3,5 / 72	3,4 / 85	3,4 / 80	0,646 / 126	0,567 / 114	0,582 / 130	4,5	4,5	4,5	4,5
Palestyna	5,83 / 85	5,44 / 93	4,97 / 99	--	--	--	0,731 / 106	--	0,641 / 114	--	6,0	5,5	6,0/5,5 ¹⁵
Syria	2,18 / 156	2,31 / 152	1,99 / 157	2,4 / 138	2,5 / 127	2,6 / 129	0,724 / 108	0,589 / 111	0,632 / 119	6,5	6,5	6,5	7,0
Tunezja	2,96 / 141	2,79 / 144	5,53 / 92	4,2 / 61	4,3 / 59	3,8 / 73	0,766 / 91	0,683 / 81	0,698 / 94	5,5	6,0	6,0	3,5

¹¹ https://www.eiu.com/public/topical_report.aspx?campaignid=DemocracyIndex2011

¹² <http://cpi.transparency.org>

¹³ <http://hdr.undp.org/en/reports/>

¹⁴ <http://www.freedomhouse.org/reports>

¹⁵ Odpowiednio dla Strefy Gazy i Zachodniego Brzegu.

Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpią
ul. Koszykowa 6A, 00-564 Warszawa
e-mail: info@osw.waw.pl

Ośrodek Studiów Wschodnich imienia Marka Karpią monitoruje oraz analizuje polityczną, ekonomiczną i społeczną sytuację w państwach Europy Środkowej i Wschodniej, na Bałkanach oraz na Kaukazie i w Azji Centralnej.

Głównymi tematami badawczymi OSW są: sytuacja wewnętrzna i stabilność krajów obszaru zainteresowań OSW, system władzy, relacje pomiędzy poszczególnymi ośrodkami politycznymi, polityka zagraniczna, problematyka związana z rozszerzeniem NATO i UE, aspiracje integracyjne państw obszaru ze strukturami zachodnimi oraz bezpieczeństwo energetyczne.

Opinie wyrażone przez autorów analiz nie przedstawiają oficjalnego stanowiska władz RP

© Copyright by OSW

Redakcja merytoryczna:

Jolanta Darczewska

Redakcja: Katarzyna Kazimierska,
Anna Łabuszewska

Skład: Wojciech Mańkowski